

Morje je prebrodil

Ilustriral M. Gaspari

V začaranem krogu

Po enem letu zvestega službovanja na Hruševju se pa že spodobi, da gre človek malo pogledat domov; posebno še mlad človek, ki ga še tem bolj žene k materi in k ljubljenu rodnemu ognjišču. Kako veliko je bilo domotožje Tonce in Tinčeta, si lahko mislimo. Po golih kolenih bi šla domov, tako veliko je bilo njuno kopnenje. Toda čemu bi hodila po kolenih, saj imata vendar zdrave in urne noge, v enem letu sta pa tudi zaslužila vsaj dva dni dopusta. Saj stric in teta se tudi nista mogla več upirati njunim prošnjam, morala sta vendar razumeti, kako neznansko vleče otroka k materi. No, naj le gresta v imenu božjem, stric in teta jima dovolita za dva dni; to se pravi, en dan za pot, en dan in eno noč sta pa lahko doma. — Sta zadovoljna? — O, pa še kako! — No torej, kar pripravita se!

Teta jima je spekla štrukljev za potovanje, pripravila jimá gnjati, hleb ajdovega kruha in še kaj, da ne bosta prišla domov praznih rok, temveč da prineseta culo pozdravov, kakor se spodobi. Potem pa še nekaj denarja za mater, kar sta pač zaslužila v tem letu. O, kako sta bila vesela in srečna! V soboto opoldne precej po obedu se odpravita in stric ju spremi do gozda ter na vrhu hruševske gmajne razkaže Tinču, kod in kako morata hoditi, da ne zaideta.

»O, brez skrbi, stric,« reče Tinč, »ne bova zašla, saj se od tu kar naravnost vidi prav v Zasade!«

»Vem, da jih vse leto gledaš s tega mesta, ali to ti nič ne pomaga. Sto poti je in steza, a nobena ne vodi na Zasade; na vse strani se križajo in močno se bojim, da zgrešita. Poslušaj: po tej poti bosta šla tako dolgo, da prideta do neke velike božje martre na križpotu. Tam pa kreneta na desno pot in gresta kar naprej tako dolgo, da prideta do nekega lesenega korita, ki je zopet na križpotu. Od tu kreneta po levi poti mimo neke globoke doline. Tam se pa potem pota zopet križajo, zato bo pametno, da splezaš na kako visoko smreko in pogledaš, kajti od tam se bodo že videli Zasadi. Če bosta po pameti hodila, v štirih urah sta doma, torej sredi popoldneva. Ne hodita pa mi proč od potov, ker s tem najlaže zgrešita, pa brezna so, je nevarno.«

»O, brez skrbi, stric, ne bova zgrešila!«

»Le pazita, vama rečem, ker v gozdu se ni šaliti; še izkušeni gozdarji zaidejo. Torej le srečno hodita!«

Stric Rataj je sicer nekoliko dvomil, a vendar se je le zanesel na fanta. Saj je tako rekoč v gozdu rojen, si bo že znal pomagati. E, pa je zelo dvomljivo, da bi takale gozdarčka prebrodila Volkovnjak brez težav. Bogme, pogumna sta, če to tvegata. Seveda, če se takole ozreš z vrha in vidiš vso smer pred sabo, ti ne dela to nikakih preglavic; ali ko enkrat utoneš v gošči, potem je pa joj!

Mlada popotnika vzameta torej pot pod noge, želimo jima vso srečo. Saj jima oči in lica kar žarijo od sreče. Domov gresta in ni je ovire na potu, da bi je ne zmogla.

Torej kar lepo po poti in po pameti, je rekel stric. Seveda je rekel, ali če tu in tam skočiš v stran, ne more biti še nevarno. Da

bi šla mlada gozdarčka kar slepo mimo polja rdečih malin, bi bilo naravnost nespametno, posebno če stric nič ne vidi in nič ne ve. Maline same na sebi še niso nevarne, okusne so pa zelo in te vlečejo kar naprej, da gaziš in se do vratu pogrezaš v malinovju. Kdo ve, kam bi še zagazila navdušena malinarja, da ju ni spravil k pameti — gad. Da, na neki skali se je sončil, pa je že zelo nevarno sukal glavo, ko ga je Tonca šele uzrla. Ojej! Zakričala je — pa sta jo ucvrla nazaj na pravo pot.

Tako, zdaj pa kar lepo pameti. In sta tudi šla. Navdušeno se pogovarjata, kako bo, ko se prikažeta na Zasadih, kako bodo zaklicali Japček, Nežica in Mihec in kako ju bo mati vesela objela. Pa bosta razložila iz cule osladkanih štrukljev in drugih dobrot. O, kako ju bodo gledali, saj sta že celo nekaj zrastle v tem letu. Ej, to je sreča, samo enkrat v življenju jo doživiš! V tem sladkem pomenku

sta kar kmalu prišla do božje martre na križpotu, do tu nista imela prav nobenih težav. Tu sta se malo zadržala, natrgala samotnemu Bogcu gozdnih cvetlic, potem pa krenila na desno, kakor jima je stric naročal. Potujeta torej dalje brez skrbi. Le kakšna velika sreča, da so v gozdu znamenja in križpota, da si popotnik zamore naravnati smer. Ni bolj prijetnega v Volkovnjaku, kakor če srečaš živo dušo; to ti daje novih moči, ako si seveda že utrujen ali pa si zašel. Danes pa je sobota, delopust in gozdarji so odšli.

Vendar o vsem tem nista dosti premišljevala. Morala sta biti

že zelo globoko v gozdu, kajti kar nekam temačno je postajalo spricho samega visokega lesovja. Hkrati pa so prihajale tudi že težave in skrbi. Stric je bil govoril, kakor bi bila tu ena sama pot, ki pelje na desno. Ena sama je bila sicer res, a zdaj jih je več in več; kar na lepem se razcepi ena v dve ali celo v tri, pa vedi Bog, katera je prava. Tinč se prične čehljati za ušesi, znak, da postaja stvar resna. Zdaj velja biti previden. Da bi kar tjavdan begal in taval, tako nespameten Tinč ni. Kjer se pot cepi, pusti Tonco, sam pa teče naprej, in kjer se poti spet strneta, pokliče Tonco — in zopet je vse dobro. Se pa zgodi, da se poti ne strneta, ampak se celo znova cepita — in tu stojita popotna pred težko zagonetko. Katera pot vodi do korita, kdo naj ugame? Zdaj se pa prične beganje, sprva premišljeno, tako da tečeta vsak po svoji poti, na toliko in toliko časa se skličeta, ker

medtem so se jima znašla pod nogami nova pota oziroma steze. Zdaj se pa pričinja brezglavo beganje. Tečeta kar v slepo, zdaj po tej poti, potem nazaj — in ubereta zopet drugo pot pod noge. In pri vsem svojem brezglavem beganju sta pa imela več ko srečo. Ali nista prišla nazadnje res do korita? Da, korito je tu, kakor ga je bil stric opisal. S kakšnim veseljem sta se zagnala vanj, kakor živinče, ki išče kanec vode. Da, bila sta strašno žejna in dvojna je bila njuna radost, ko sta uzrla korito: prvič zavest, da sta na pravi poti, drugič pa misel na uteho žeje. Ali na žalost sta se morala prepričati, da je korito popolnoma suho. Že tako dolgo ni bilo dežja, a korito se napolni samo ob nalivu, ker izvirka ni tu nobenega. Z žalostjo sta morala priznati naša popotnika to suho dejstvo, pa se žejna uvesti na korito. Le zavest, da sta najmanj na pol poti, morda je imata že dve tretjini za sabo, jima je dajala novega poguma. Glavno, da sta pri koritu, čeprav je suho, a jima je le zanesljiv kašipot v tem ogromnem valovju rasti. Na katero stran naj torej zdaj kreneta, kako je naročal stric? Na levo ali na desno? Tinč pomišlja, pa mu postane vroče. Desno ali levo, ne more se spomniti. Bože mili, kaj mu zdaj koristi korito! Sicer pa, katera je desna in katera naj bo leva? Štiri pota so in ugotoviti je treba šele, po kateri poti sta prišla, ker niti te si nista zapomnila ob svojem velikem navalu veselja. Bogme, Tinč gre iskat sledi in niti te ni moč najti, ker je pač suša in se stopinje ne poznajo. Ko končno le ugotovi, po kateri poti sta prišla, tedaj pa kar na slepo odloči, katero pot naj ubereta dalje. Pogum velja.

Je li zadel pravo ali ne, ni mogoče reči. Tavalala sta kar naprej, preskakovala s poti na pot, brodira v nekakem vrtincu — in končno sta le nekam prišla. Kam neki? Nikamor drugam kot nazaj — h koritu... O, križana gora! Ali je to mogoče? Ju mar nosijo same zlovešče? Vsa zasopla in zbegana se vržeta na tla — in lastnim očem ne moreta verjeti. Ko končno le ugotovita, da je to res tisto korito, se obupana spogledata in Tonca malo da ne prične jokati. Tinč pa reče žalosten:

»Ali so naju nosile zlovešče, ali pa sva zašla v ris.«

»V kakšen ris?« ga pogleda deklica v strahu.

»Veš, rajni oče so pripovedovali nekoč, kakor se spominjam, kako je zašel nekdo v Volkovnjaku v ris. Več dni ni mogel ven, neprestano se je vrtinčil v nekem kolobarju, dokler ni popolnoma opešal. Prišel je klicati na pomoč. Tedaj se je pa prikazal hudobec in se mu režal, dokler niso prišli končno oglarji, ki so hudobca pregnali, ujetnika pa rešili.«

Tonca prične jokati, tako da jo mora Tinč tolažiti ter ji zatrjevati, da bosta zdaj gotovo zadela pravo pot in prišla ven iz nevarnosti. Ali ko se ozre po soncu, vidi, da je nadaljnji trud zaman, kajti dan se že nagiblje, razen tega sta pa utrujena in ne bi mogla nadaljevati poti. Zato odveže Tinč culo pa ponudi Tonci štrukljev, da bi jo utolažil.

»Ne, ničesar se ne dotaknem! Kaj bova pa nesla domov?«

»Da, domov,« ponovi Tinč in zaveže zopet culo. Poiščeta si rajši rdečih jagod.

Zdaj bo pa treba misliti na noč. Tinč izbere prostor pod košato hojo. Tja nanese hojevja in suhe grivine ter pripravi kolikor toliko udobno ležišče. Jej, kakšne neizmerne važnosti bi bilo, ako bi imel pri sebi vžigalice! Zakuril bi ogenj, ki bi ju varoval pred hladom in kajpa tudi pred zlokobo noči. Ali kdo je mislil na prenočevanje

v gozdu, ko bi pa morala biti že davno doma! Bog se usmili, na te nevšečnosti ni pač nihče pomislil, zdaj pa je, kar je.

Temni se in morata se uleči rada ali nerada. Tinč odene Tonco s svojo kamižolo, sam se pa zarije pod hojeve veje — in tako polagoma zasnivata. Z nočjo se pa prično oglašati ujede, za njimi pa zavija še divjad — in strahotni glasovi se razlegajo po gozdni temini. Tonca prične drhteti v polsnu, ko to zasliši, nakar budna zdrami Tinča.

»Joj, Tinč, ali ne slišiš?«

»Kaj pa je?« prislubne fant dremavo.

»Joj, sredi med samimi peklenščki sva zajeta! Ali slišiš, kako tulijo? Oje, mene je strah! Le zakaj sva šla na pot!«

»Nič se ne boj, Tonca, saj tó niso peklenščki, ampak le gozdne živali!« tako jo tolaži, a je njega samega strah teh strahotnih glasov.

»Kaj pa, če nisva v risu?« mu šepne ona s strahom.

»Beži no, ne govori kaj takega!« jo zavrne on takisto s strahom.

»V risu vendar ne moreva biti!«

»Kako veš, da ne?« tišči ona, ker bi se rada čimprej iznebila tega neznanskega strahu.

»Zato, ker ris je neki začarani krog, kakor so pravili...« zajeclja on, a v tem hipu se mu zazdi, da vidi zelene oči zlovešč in da sliši neko prhutanje prav tik ob hoji.

»A-uuu!« Strahotno je zaskovikalo čisto nekje nad njima.

Fant je kar odrevenel pa se stisnil pod veje, medtem ko ga je spreletavalo mrzlo in vroče. Deklica se je stisnila k njemu, pričela v grozi nekaj moliti, a so ji bile besede čisto zmedene. Spreletavala jo je mrzlica.

»U-aaa!« je zavekalo v drugo in kmalu nato še v tretje.

Tedaj je pa Tinča navdahnila neka tajna moč. Naenkrat je planil kvišku pa zavpil:

»Kdo je?«

O groza, tako strahotno je odmeval človeški klic po gozdu! Tinč sam je mislil, da ni ta klic njegov, deklica pa je kar nekaj zajavkala. In tedaj je nekaj završalo in zafrfotalo po zraku, hkrati se pa oddaljevalo bolj in bolj. Nazadnje je pa vse utihnilo...

Tinč leže nazaj in Tonca se nekoliko pomiri. Nikakor se deklica ne more načuditi Tinčevemu pogumu, le kako da je kar naenkrat vzrojil? O tem razmišlja Tonca in prav tako tudi Tinč sam. Dalje pa s strahom prisluškuje, kdaj bo vnovič zaskovikalo. V dalji odmevajo glasovi in klici, ki čudovito zavijajo. Prav gotovo se bodo zopet približali, zato je treba biti na preži. Polagoma pride Tinču še rajni oče na misel. Morda ga je prav tu nekje ubilo in zdaj se muči ponoči pa vpije. Če se bo klic zopet približal, pa bo Tinč znova planil in vprašal, kdo je. Oh, kako je to bridka noč in kako se to vleče, ko večnost! Šele jutranja zarja je pregnala strahove in klice — in šele zdaj sta izmučena popotnika zaspala.

Blago sonce je že predrlo skozi goščo, ko sta se šele zdramila. Punče se je dvignilo, pa šlo lizat jutranjo roso, ker jo je morila neznosna žeja. Tinč je pa splezal na visoko jelko: mora se razgledati, kje sta. Nič ne more videti, sam neizmeren gozd, kamor seže oko. Pač, nekak dim se dviga tam v bližini. Hm, dim. Samo od sebe se ne more kaditi iznad smrek, gotovo nekdo kuri. Kdo neki bi utegnil biti? Tinč pomišlja in spleza dol. So gozdarji? Ne bilo bi slabo. Ali danes je nedelja, se spomni fant, gozdarjev ni v gozdu.

So mar cigani? Čeprav so, meni Tinč, Tonca pa se upre:

»Ne, ne, k ciganom pa noben način! Zaklali naju bodo in snedli!«

Tinč prične razmišljati in pride do zaključka, naj bi le šla pogledat. Ako se prepričata, da so cigani, tedaj jo pač ucvreta nazaj. Pogledati je treba in poskusiti vse, da se rešita iz te divje samote. Dobro, Tonca se vda. Napotita se torej v tisto smer. Plazita se kar prek in čez, in ko zaslišita že frfotanje ognja, tedaj previdno oprezujeta, kako in kaj. Tinču se pa le dozdeva, da to ne more biti navadno cigansko taborišče, posebno še, ko ni slišati nikakih vikov ne krikov, kakor je pri ciganih navada. Niti ni videti malih cigančkov. Pač pa ugotovi Tinč po bistrem ogledovanju neko ogromno kopico, iz katere šviga po malem zdaj plamen, zdaj dim.

»Ogelnica, ogelnica!« vzklikne fant veselo ter pritegne Tonco za sabo. »Oglarji, oglarji!« vpije kakor bi uzrl Zasade same.

Da, resnično, oglarji so tu. Nekaj črnih mož sedi ob ognjišču zraven ogelnice.

»Dobro jutro!« jih pozdravi Tinč pogumno.

»Bog daj!« odvrnejo začudeni. »Kaj pa vidva tukaj? Odkod sta se pa vzela?«

»Izgubila sva se,« odvrneta oba hkrati.

»Izgubila?« Začudeni ju gledajo črni možje. »Odkod pa prihajata in kam sta namenjena?«

»S Hruševja greva na Zasade.«

»Na Zasade? Pa kar sama?«

»Sama.«

»To je pa težavno. No, kar sedita in spočijta se! Sta gotovo lačna.«

Eden mesi žgance v kotliču nad ognjem, drugi narezava slanino v ponev, da kar prijetno cvrči in diši. To še ni tako mikavno za mlada popotnika kakor nekaj drugega tam zraven. Tam zraven stoji namreč vedro vode. Ah, voda! Kar oči se jima zabliskajo. Voda, voda!

»Jej, vodo imate!« uide Tonci.

»Sta mar žejna? Že na vse zgodaj?«

»O, žejna, žejna!« zastokata oba.

Mož zajame korec vode: »Nata, pijta!«

Oj, voda, voda! Kako to pijeta! Saj še nikoli na svetu nista bila tako žejna. Le kje so dobili ti ljudje vodo? No, prav blizu nekje je

gotovo niso zajeli, kajti voda je v Volkovnjaku draga, prav ko v Sahari. Oj, voda, voda, voda!

Seveda, ko je bila žeja enkrat pogašena, so pa tudi žganci zadišali, pa še kako! Zabeljeni koruzni žganci. Le kakšna sreča ju je doletela po tako strahotni noči. Da, oglarji so jima prav gostoljubno postregli, se mora resnici na ljubo priznati. Bili so ju kar nekam veseli. Saj itak ne zaide nikoli živa duša v te divje kraje. Ko sta se popotnika dobro pokrepčala, sta se gostiteljem seveda zahvalila kakor se spodobi. Prijazni možje so jima pa pokazali nadaljno pot proti Zasadom. Ne le pokazali, eden ju je celo spremil dobršen kos poti. Natanko jima je razkazal smer, tako da končno nista mogla nikamor več zaiti. Mož jima je želel srečno pot ter ju povabil, naj se tudi nazaj grede oglasita pri oglarjih, jima bodo potem pomagali proti Hruševju.

Oh, kako sta bila zadovoljna in vesela, ko sta bila končno rešena iz tistega začaranega kroga! Da, tu ju zdaj ne ukani več, zdaj sta na trdni poti. In da bi se le še bolj prepričal in utrdil v dobri veri, je splezal Tinč na visoko smreko in se razgledal.

»Zasade že vidim, že vidim!« je zavpil vesel, pa zdrknil dol.

Nista občutila nobene utrujenosti več, nasprotno, veselo sta podvizala korak in občutila sta, kako jima poskakuje srce od sreče.

(Dalje.)

Mirko Kuncič

V tujino

*Še rôko v rokó, še besedo v slovo —
in v nočno tišino
kolesje pri vlaku ropoče trdó:
v tujino ... v tujino ...*

*Ves sključen in žalosten stiska se v kot
in misli na ženo,
na kočo razdrto, na drobceno hčer,
joj, komaj rojeno.*

*— Kako sem te, zemljica, z znojem pojil,
kako sem te ljubil!
In ti? Kaj si dala mi? — Kamen za kruh.
Vse, vse sem izgubil ...*

*Ne zase, za ženo gre sreče iskat,
za hčerko edino.
Kolesa votló kot iz groba pojo:
v tujino ... v tujino ...*